

vlivů evropeizace, což souvisí s tím, že otázky evropské integrace jsou často příliš technického rázu na to, aby bylo možno mobilizovat jejich prostřednictvím voliče.

Druhý blok konference byl věnován problematice evropeizace zájmových skupin. Vít Hloušek prezentoval výsledky dlouhodobého výzkumu evropeizace zájmových skupin v Česku, který potvrdil daleko aktivnější přístup zájmových skupin k reakci na změny, jež evropeizace politiky jako takové přináší. Márton Kónya podal ve svém referátu přehled vývoje zájmových skupin v Maďarsku po roce 1989, přičemž se koncentroval spíše na formální aspekty jejich evropeizace. Pozornost věnoval zejména problematice transformace maďarského sociálního dialogu. Jacek Sroka se ve svém příspěvku pokusil propojit metodologické aspekty výzkumu kolektivní akce s výzkumem eurofederací zájmových skupin. V polském případě poukázal na skutečnost, že členství polských zájmových skupin v eurofederacích je mnohdy spíše formální a toto členství není využíváno k utváření efektivně fungujících sítí. V případě Polska tak lze konstatovat poměrně malou míru evropeizace, což Jacek Sroka demonstroval na příkladu proměn polského sociálního dialogu.

V rámci obou panelů proběhla také živá diskuse, jež se v obou případech týkala zejména metodologických aspektů zkoumání konkrétních aspektů evropeizace politických aktérů, respektive konceptualizace pojmu evropeizace tak, aby byl vhodný pro takto zaměřené výzkumy. V komparativní perspektivě visegrádských zemí se rovněž potvrdil předpoklad, že zájmové skupiny budou reagovat na evropeizační výzvy pružněji, zatímco zdroje aktivit politických stran zůstávají stále koncentrovány primárně na domácí rovině, což prostor pro evropeizaci logicky dosti limituje.

Vít Hloušek

Fakulta sociálních studií Masarykovy univerzity

Konference „Indie a Čína: Přichází asijské století?“

Praha, 23. října 2008

Ústav mezinárodních vztahů Praha organizoval dňa 23. 10. 2008 konferenciu na tému „Indie a Čína: Přichází asijské století?“. Účelom zorganizovania a konania konferencie, s touto v našej oblasti menej rozoberanou témou, bolo vytvorenie monografie, ktorá by mohla byť vydaná ešte koncom tohto roka. Koordinátorom bol pán Rudolf Furst Ph.D., ktorý bude zároveň aj editorom súboru článkov. Cieľom monografie je popis vzostupu Indie a Číny z hľadísk blízkych jednotlivým vystupujúcim ako napríklad bezpečnosť, vojensko-strategická pozícia, ekonomika, prognózy a medzinárodné vzťahy. Komplexne sa touto oblasťou štúdia nezaobera samostatné pracovisko s konkrétnym tímom, ktorý by pracoval na súvisiacom projekte. Preto išlo o experiment s expertmi z iných inštitúcií. Konferencia bola rozdelená do troch základných panelov: bezpečnosť, ekonomické otázky, zahraničná politika. Prednášajúci prezentovali myšlienky a základné témy ôsmich paperov, ktoré sa v celej podobe stanú textami v monografii. Diskusii veľmi napomáhala možnosť vyjadrenia oponentov, ktorí boli vopred vybratí ku každému článku. Ich pripomienky sa mohli stať inšpiráciou na doplnenie, poopravenie alebo upresnenie, v budúcnosti publikovaných výstupov. Konceptia budúcej monografie a jej teoretické ukotvenie by vychádzalo z realistického a idealistického prístupu. Realistický prístup je relevantný z hľadiska bezpečnostných tém a idealistický pre ekonomické otázky a zahraničnú politiku. Metodologický priestor bol ponechaný na samotných autoroch. Hlavnou ideou konferencie a následne jej monografie bolo zdokumentovať a analyzovať vzostup Ázie. Ide o pokus o monografiou skôr s osvetovou úlohou. Pretože nie je možné zhrnúť všetky

príspevky, načrtla by som aspoň prednášky týkajúce sa Indickej témy.

Po uvítaní účastníkov otvoril konferenciu so svojim prognostickým prehľadom PhDr. Antonín Rašek (CESES FSV UK) prednáškou *Rostoucí role Číny a Indie ve světové bezpečnosti*. Tento príspevok načrtol idealistickú a realistickú koncepciu, spolu s ich možnými dôsledkami. Podstatnou bola predpovedaná prognóza o existencii troch výhľadových scenárov, ktoré rozvíjajú trendy vývoja svetovej bezpečnosti, pričom tieto scenáre boli zasadené do časového horizontu nasledujúcich 20. rokov. Príspevok sa snažil odpovedať v podstate na otázku, ktorá je vnútorné konzistentná: Čo prináša ČLR a India do medzinárodných vzťahov? Sú skôr príležitosťou alebo hrozbou? Vedie ich vzostup k destabilizácii bezpečnostnej situácii v Ázii a vo svete? Znamená ich vzostup koniec americkej hegemonie a nástup multipolárneho systému? Autor priznal, že sám patrí skôr ku skeptikom, s predstavou, že USA nebudú stačiť ľudské a finančné zdroje, čo sa ukázalo aj v súčasnej hypotekárnej a finančnej kríze. Ponúkajú sa dva možné scenáre ako základné východiská alebo hypotetické možnosti.

1. USA budú aj naďalej určovať svetový vývoj.
2. Môže dôjsť k stretu dvoch typov kapitalistickej spoločnosti – kapitalistickej spoločnosti s demokratickým politickým systémom – kapitalistickej spoločnosti s autoritárskym politickým systémom.
3. Scenár založený na type americkej administratívy. Prednášajúci predložil náčrt idealistickej a realistickej koncepcie v kontexte pôsobenia americkej administratívy. Optimistický scenár je opretý o možnosť ústupu USA od preemptívnej stratégie, kedy sa spolu s EÚ zamerajú na primárne príčiny bezpečnostných hrozieb. V tejto situácii by mohlo dôjsť ku návratu multipolárneho veľmocenského usporiadania s vyrovnanjšou dominanciou USA, Číny, Ruska, z časti EÚ so silným postavením regionálnych mocností. Realistický spôsob ponímania sa týka predovšetkým

Číny, kedy o superveľmocenské postavenie budú súťažiť USA a Čína. Príčinou je ekonomická a politická expanzia Číny v Afrike a Latinskej Amerike. USA by sa snažilo predovšetkým čeliť tejto expanzii. Dôsledkom tohto scenára môže byť snaha USA udržiavať vojenskú prevahu nad Čínou, čím by došlo k analogickej bipolárnej situácii, aká bola v druhej polovici 20. st. medzi USA a ZSSR. Autor príspevku nakoniec pridal aj pesimistický scenár, v ktorom by sa vytvárala nová bipolarita, lákavá pre niektoré veľmoci, ktorá USA odbremeni od záväzkov. Podľa tohto scenára Rusko s Čínou, v rámci Shangajskej Organizácii pre spoluprácu, vytvoria novú vojenskú alianciu až po rozšírení Aliancie o nových členov. Záverom príspevku boli myšlienky, že po finančnej kríze je možný stret dvoch koncepcií kapitalizmu – demokratického a autoritárskeho. Ekonomický úspech Číny a zvlášť Indie môže byť pre svet skôr príležitosťou ako hrozbou. Za predpokladu zlepšovania stavu ľudských práv a slobôd môže viesť k oslabeniu americkej hegemonie a posilneniu multipolarizmu, čo je cieľom Číny aj Indie, EÚ aj Ruska. Dominancia jednej superveľmoci USA ale naďalej trvá.

Ďalším príspevkom týkajúcim sa Indie bolo odprezentovanie práce indológom a politológom Mgr. Vlastimilom Blechom (Orientální ústav ČAV) s názvom *Vojensko-strategická pozice Indie v Asii*. V prvej časti prednášky sa autor venoval historickému vývoju a deskripcii vývoja vojensko-strategického postavenia. Túto časť príspevku nebudem podrobnejšie opisovať. Z príspevku ma zaujali vymedzené faktory bezpečnostných hrozieb: ekonomicko liberálny – studená vojna – zbrojenie – americká vojna proti terorizmu. Tieto faktory majú určitú spojitosť a vzájomnú návaznosť. Pri otázke vývoja jadrového programu sa ukázali indickej vojenskej ambície a jej akcie na upevnenie pozície. Samotný Indicko-Pakistanský konflikt v roku 1998 zmenil postoj USA smerom

k väčšiemu záujmu o Indiu, z čoho sa následne vyvíjal aj ekonomický obchod. Vojna USA proti terorizmu na druhej strane naklonila Indiu ku USA. India sa snažila o budovanie svojej prestíže aj vo vnímaní jej susedov. Tento príspevok sa z môjho pohľadu venoval najmä historickému vývoju postavenia Indie v kontexte vzťahov s inými štátmi. Záverom prednášky bolo zhodnotenie, že India nepredstavuje bezpečnostnú hrozbu, práve naopak môže pomôcť pri jej riešení. Navyše India môže poskytnúť svoju demokratickú prax minimálne susediacim krajinám ak nie aj ďalším krajinám východu. Jednou z pripomienok oponenta k tomuto príspevku bola aj otázka chudoby, v zmysle či chudoba nie je samotnou hroznou Indickej demokracie. Otázka chudoby sa ďalej niesla aj pri diskusiách v rámci ďalších príspevkov. Zaujímavý príspevok súvisiaci s Indiou do programu konferencie venoval Doc. Ing. Jaroslav Foltýn (spolupracovník ÚMV) s príspevkom *Proč je stále nutné pokládat prognózy „Chindie“ za nejisté?* Tento prejav sa nevenoval téme polemiky „Chindie“ voči meritum zblížovania, ale polemike mediálnej prezentácie zblížovania týchto krajín. Z ekonomického hľadiska nazval Doc. Ing. Foltýn vývoj minimálne Indie, cestou skrytých nástrah. Na opis ekonomického vývoja Indie použil teóriu globálneho diagonálneho posunu. India a Čína prechádzajú silnou konjunktúrou. Z hľadiska Indie nastal ekonomický boom, ale zvolená cesta je podľa autora nezvyklá a je spojená s prioritou služieb. Autor v príspevku predstavil niekoľko rizík prebiehajúceho ekonomického vývoja:

Riziko priority služieb – dôraz na služby je nóvum vo svetovej ekonomike, túto cestu volili skôr malé krajiny.

Riziko sociálnej nerovnosti a spoločenskej polarizácie – práve polarizácia spoločnosti podlieva najväčšiu devízu dedičstva

gándhiovsko-nehruovskej dynastie, ktorej dôraz bol kladený na spoločenský konsenzus.

Slabosť finančnej sústavy na národnej a globalnej úrovni – táto slabosť je kritizovaná za byrokráciu, korupciu, podfinancovanie bánk, čo sa momentálne prejavuje aj vo svetovej kríze.

Riziká s interdisciplinárnymi konotáciami (náboženská, kultúrna, bezpečnostná otázka) – v tejto otázke autor načrtol problematiku Indickej mentality, spirituality v kultúre, založenej na etike.

Záverom tejto prezentácie je autorov názor na bezpečnostnú otázku z ekonomického hľadiska. Ak by aj došlo k prerastaniu ekonomiky Indie a Číny, ani v takom prípade nehrozí ekonomická nestabilita. Na tieto myšlienky potom naviazalo vystúpenie Ing. Alice Savovovej (Riaditeľka Asociácie pro mezinárodní otázky) s témou *Ekonomické výzvy pro Čínu a Indiu z dlouhodobé perspektiv*, ktorá so štatistickým ukotvením problematiky poukázala na tie problémy, ktoré by mohli ovplyvniť rast ekonomík. Naznačila štyri kritériá z hľadiska dlhodobého rastu: trh, konkurencie schopnosť, štát, životné prostredie. Autorkine závery by som nerada redukovala do záveru v pár vetách, z dôvodu ich hodnotného komparatívneho charakteru. Na konferencii boli poskytnuté štatistické porovnania Indie a Číny z hore uvedených hľadísk, autorka poskytla aj internetové zdroje, kde je možné tieto informácie nájsť, ako napríklad World Bank, A Statistical Review, The Global Competitiveness Report.

Príspevky neboli odprezentované v plnom znení, budú zrejme ešte prechádzať určitými korektúrami v prípade prijatia oponentských návrhov. V každom prípade bude vydaná monografia prínosom v oblasti štúdia Indie a Číny v Čechách.

Viktória Babicová

Fakulta sociálních studií Masarykovy univerzity